

Patoamispolitiikan terästäminen Yhdysvalloissa: NSC-68

Kommunistien voitto Kiinassa ja Neuvostoliiton ydinaseen onnistunut koeräjäytys vuonna 1949 hälyttivät Yhdysvaltojen johdon tarkistamaan voimassa olleen strategian pätevyyyden. Se oli tähdännyt Neuvostoliiton ja kommunismin vaikutuksen "patoamiseen". Kaksi vuotta aikaisemmin julistetun Trumanin opin mukaisesti Yhdysvallat oli luvannut apuaan sellaisille valtioille, joita uhkasi kommunistien sisäinen kapinaliike tai ulkopuolinen hyökkäys. Myös Eurooppaan suunnattu Marshall-apu oli osa kommunismin patoamiseen tähdännyttä strategiaa. Toistaiseksi sotilaallista apua oli suoranaisesti annettu vain Kreikalle ja Turkille, mutta nyt uhka näytti voimistuvan myös Aasiassa.

Presidentti Truman määräsi 31.1.1950 tutkittavaksi Yhdysvaltojen turvallisuusstrategian perusteet ja laatimaan suosituksen toimintaohjelmaksi. Paul Nitzen johtama työryhmä valmisti kansallisen turvallisuusneuvoston (NSC) piirissä huippusalaisen muistion, joka sai päiväyksen 14.4.1950 ja esiteltiin presidentille otsikolla United States Objectives and Programs for National Security. Asiakirjassa, joka yleisesti tunnetaan arkistonumeroltaan NSC-68, esitettiin arvio, että Neuvostoliitto oli noussut Yhdysvaltojen vastapooliksi ja pyrki maailmanherruuteen. Kyseessä oli vahvasti ideologisoitu kamppailu "hyvän" vapaan maailman ja "pahan" totalitaarisen kommunistidiktatuurin välillä.

Muistion kirjoittajat arvioivat, että Neuvostoliiton johdon tärkein huoli oli oman valtansa varmistaminen ja väestön kurissa pitäminen (alkutekstissä: "Kreml's design for world domination begins at home. The first concern of a despotic oligarchy is that the local base of its power and authority be secure."). Neuvostoblokki yritettiin pitää yhtenäisenä kovin ottein ("The Soviet monolith is held together by the iron curtain around it and the iron bars within it, not by any force of natural cohesion."). "Vapaan maailman" tuli iskeä kiilaa Neuvostoliiton ja neuvostoblokin yhteiskuntien heikkoihin kohtiin, jolloin olisi mahdollista irrottaa niistä osia samaan tapaan kuin juuri oli onnistuttu irrottamaan Jugoslavia itäblokestä.

Muistion mukaan Neuvostoliitto pyrki saamaan valtansa alle koko maailman käyttäen hyväksi mitä moninaisimpia kylmän sodan keinoja ("It is quite clear from Soviet theory and practice that the Kremlin seeks to bring the free world under its dominion by the methods of the cold war. The preferred technique is to subvert by infiltration and intimidation"). Yhdysvaltojen liittolaisineen tuli vastata uhkaan omilla vahvuustekijöillään, jotka ulottuivat talouden alalta sotavoimaan ja ideologiseen vaikuttamiseen.

Asiakirjassa NSC-68 suositeltiin Yhdysvalloille sotilaallisen voiman selvää kasvattamista ja kommunistiblokin valtapiirin sotilaallista patoamista. Sotilasbudjettia oli määrä kasvattaa 13 miljardista dollarista peräti 50 miljardiin dollariin. Suurin osa varoista tuli käyttää Länsi-Euroopan liittolaismaiden puolustukseen vahvistamiseen, vaikka ei pidettykään kovin todennäköisenä, että Neuvostoliitto ryhtyisi siellä hyökkäykseen. Neuvostoliiton ydinaseistuksen käytön estämiseksi oli kehitettävä pelotukseksi voimakkaampi ydinräjähdde, vetypommi. Päämääräksi piti asettaa kyky käydä menestyksellä suursotaa ja sen vaihtoehtona saada aikaan liittoutuman yhteisellä sotilaallisella ja taloudellisella kapasiteetilla painostusvoima, jolla Neuvostoliiton toimintavapautta rajoitettaisiin ja se pakotettaisiin suostumaan lännen kannalta edullisiin ehtoihin.

Presidentti Truman ei heti hyväksynyt muistion suosituksia, mutta Korean sodan alkaminen kesäkuussa 1950 käänsi nopeasti mielialoja suosiolliseksi kannattamaan

kommunistileirin patoamista myös voimatoimin. Truman hyväksyi 30.9.1950 asiakirjan NSC-68 noudatettavaksi politiikan ja strategian toimintaohjeena. Siten myös George F. Kennanin alkuperäinen ajatus patoamisstrategian tukeutumisesta ennen kaikkea taloudellisiin ja poliittisiin keinoihin selvästi "terästyi", ja seurauksena oli lähivuosiksi voimakas varustelukierre.

Jälkeen päin on kiistelty siitä, olivatko NSC-68:n alarmistinen sävy ja kovat suositukset merkittävänä syynä kylmän sodan kärjistymiseen. Kriitikot ovat kiinnittäneet huomiota erityisesti asiakirjan sisäiseen ristiriitaan, kun siinä kuvattiin Neuvostoliitto ja sen hallitsema kommunistinen blokki maailmanherruuteen pyrkiväksi voimakkaaksi ja yhtenäiseksi ryhmittymäksi, mutta toisaalta lueteltiin sen heikkouksia erityisesti talouden alalla. Muistion mukaan Yhdysvaltojen tuotantokyky oli nelinkertainen Neuvostoliittoon verrattuna, joten vaikutti perusteettomalta väittää sillä olevan aikomuksia ja myös resursseja hyökkäykselliseen toimintaan länttä vastaan. Mainittakoon lisäksi, että muistiossa esiteltiin Yhdysvaltojen kiistatonta ylivoimaa kaikilla strategisilla tuotannon aloilla, muun muassa öljyntuotanto seitsenkertaiseksi Neuvostoliittoon nähden.

Lähteet: John Lewis Gaddis, *Strategies of Containment* (1982), s. 89 - 126; John Lewis Gaddis, *We Now Know* (1997), s. 76; Jeremy Isaacs - Taylor Downing, *Cold War* (1998), s. 86; Pekka Sivonen, *Ydinasepelote Yhdysvaltain poliittisen vallankäytön muovaajana* (1992), s. 19 - 20.

Dokumentti on internetissä esim. <http://www.fas.org/irp/offdocs/nsc-hst/nsc-68.htm> . Ks. myös <http://www.atomicheritage.org/key-documents/national-security-council-paper-68-nsc-68> , <https://en.wikipedia.org/wiki/NSC-68> ja <https://history.state.gov/milestones/1945-1952/NSC68>